

“Toegankelijkheid moet tussen de oren gaan zitten”

“Nadenken over toegankelijkheid van zorginstellingen doe je vóór de bouw. Achteraf is het te laat. Dan is aanpassen heel duur en vaak onmogelijk”, waarschuwt Frans Joseph Rouppe van der Voort van Access Engineering, specialist op het gebied van fysieke toegankelijkheid.

In december trokken de eerste bewoners in het fonkelnieuwe Hoge Veld, een van de locaties van stichting Woon- en Zorgcentra Haaglanden (WZH). Hoge Veld heeft een grote variatie aan ruime, moderne groeps- en meerkamerwoningen voor demente ouderen en meerkamerwoningen voor ouderen die zelfstandig willen wonen, met zorg- en gemakdiensten binnen handbereik. Al vanaf het ontwerp stond de toegankelijkheid van het gebouw hoog op de agenda, rekening houdend met de verschillende bewoners. Rouppe van der Voort leidt ons er rond.

In de ontwerpfase van Hoge Veld, eigendom van WoonInvest, vroeg de projectleider van WZH aan Rouppe van der Voort mee te denken over duurzame toegankelijkheid van het gebouw, rekeninghoudend met verschillende bewonersgroepen en een flexibele indeling. “Meestal realiseert de initiator alleen het gebouw en wordt de exploitant er pas later bij betrokken. Dan wordt er niet goed nagedacht over functionaliteit en komen er na oplevering problemen aan het licht die gemakkelijk voorkomen hadden kunnen worden. De oplossingen zijn dan vaak technisch ingewikkeld, niet fraai en ze kosten nog extra geld ook.”

Eigen ervaring

Rouppe van der Voort is zelf 1.25 meter en omdat lopen moeilijk is voor hem verplaatst hij zich per rolstoel. Vanuit zijn eigen perspectief

kan hij dus al veel zeggen over de inrichting van gebouwen. Zo zitten liftknopjes in zorggebouwen vaak veel te hoog voor rolstoelgebruikers. “En dat beperkt ze enorm in hun zelfstandigheid.” Maar hij preekt niet alleen voor eigen parochie. “Ik probeer me al in de tekentafelfase te verplaatsen in alle toekomstige gebruikers. In gedachten loop ik als oudere, slechtziende of dementerende door het gebouw. Ook houd ik rekening met de mensen die er moeten werken.”

Jammer van de moeite

“Slechtzienden hebben bijvoorbeeld veel moeite de knopjes te zien als er naast het bedieningspaneel in de lift verlichting zit. Hier hebben we dat opgelost door aan de tegenoverliggende liftwand goede verlichting aan te brengen.” Nog een voorbeeld. “In de aula van de TU Delft werd een nieuwe lift geplaatst, ook geschikt voor rolstoelgebruikers en blinden. Alle knoppen op horizontaal niveau, de nummering in braille erop, keurig. Maar in de aula rekenen ze met halve verdiepingen, waardoor de telling een beetje vreemd is. Dus boven de knopjes hadden ze een bordje opgehangen met de uitleg erop. Niet in braille dus. Jammer van alle moeite.”

Tussen de oren

De overheid zou strengere eisen moeten stellen aan de toegankelijkheid van gebouwen, stelt Rouppe van der Voort. “In Amerika zijn dit

soort maatregelen geen luxe, maar standaard. Ik kan daar met mijn rolstoel gemakkelijk reizen met de bus. Hier hoeft ik dat niet te proberen. Terwijl het technisch geen enkel probleem is om er iets aan te doen. Maar in Amerika hebben ze de Disability Law, waardoor straffen kunnen worden uitgedeeld als niet aan de eisen wordt voldaan."

In Nederland zijn er ook wel instanties die zich ermee bezighouden, maar er is geen echt beleid. "We hadden het Landelijk Bureau Toegankelijkheid, onderdeel van de Gehandicaptenraad, dat helaas failliet is gegaan door een te dunne orderportefeuille. Daarnaast kennen we het Bouwbesluit, dat hoofdzakelijk eisen stelt aan de veiligheid, en het Handboek Toegankelijkheid, maar dat is te vrijblijvend. Het onderwerp moet veel meer tussen de oren gaan zitten."

De bouwers van Hoge Veld hadden het wel tussen de oren. Het betrekken van Rouppe van der Voort is onderdeel van het project Healing Environment dat van meet af aan onderdeel is van de bouwprojecten van WZH. Daarnaast is ook een gebruikersgroep van bewoners en personeel bij de plannen betrokken. Tijdens de rondleiding lopen we één van hen tegen het lijf: locatiemanager Jolande Smits. Zij toont zich erg ingenomen met haar werkomgeving. "Het hele gebouw ademt een fijne sfeer en alles is heel functioneel." De koffieautomaat in de hal wordt

overigens vervangen, weet ze. "Die was te hoog voor rolstoelgebruikers. Er komt een andere, die geplaatst wordt op een lage tafel zodat je niet met de hete koffie aan de wandel hoeft."

Zelfstandig verplaatsen

Het is één van de schoonheidsfoutjes die na de oplevering nog aangepast moesten worden. "Diverse installaties worden pas op het laatste moment bepaald en besteld," zegt Rouppe van der Voort. "Daarom is het belangrijk dat de aandacht niet verslapt." Bij de ingang staat bijvoorbeeld een zuil waarop een code ingetoetst moet worden om de deuren te openen, zodat dementerende bewoners niet op eigen houtje het pand verlaten. Rouppe van der Voort kan vanuit zijn rolstoel echter niet bij de toetsen. "Daar komt dus hopelijk een andere zuil." Dezelfde code is ook nodig om de lift te bedienen. "Vaak is die code er gewoon op een briefje bijgeplakt. Bewoners die de link kunnen leggen tussen dat briefje en het toetsenbordje, zijn nog helder genoeg om zich zelfstandig te verplaatsen. Begrijpen ze die link niet meer, dan kunnen ze ook niet gaan 'zwerven' door of buiten het gebouw."

Oogcontact in de lift

Rouppe van der Voort gaat ons voor in de lift naar boven. In zijn rolstoel kan hij zich er moeilijk in omdraaien. Toch houden we

oogcontact terwijl we verder praten, dankzij de spiegel die de hele achterwand beslaat. "Dankzij die spiegel kan ik ook zien of ik niet tegen iemand aanbots als ik de lift weer uitga."

Boven bekijken we een kamer voor kortdurend verblijf waar met simpele ingrepen is gezorgd voor een praktische en mooie ruimte. Brede dubbele deuren bieden ook voor een rolstoel toegang tot de badkamer waar de sifon onder de extra diepe wastafel zoveel mogelijk is weggewerkt. "Dan stoot ik mijn benen niet als ik water pak."

Gemis in de opleiding

Onze gids zou willen dat architectenopleidingen veel meer aandacht besteden aan de toegankelijkheid van zorggebouwen en openbare ruimtes. "Het is echt een gemis in de opleiding," zegt Rouppe van der Voort die zelf een studie Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek aan de TU Delft afrondde. Daar geeft hij overigens nu en dan gastcolleges aan toekomstig industrieel ontwerpers, samen met de langste man van Nederland, de 2.21 meter lange Rob Bruintjes. "Heel leuk om te doen, maar jammer dat het nodig is. Het liefst zou ik mezelf overbodig maken, tenminste in dit werk."

